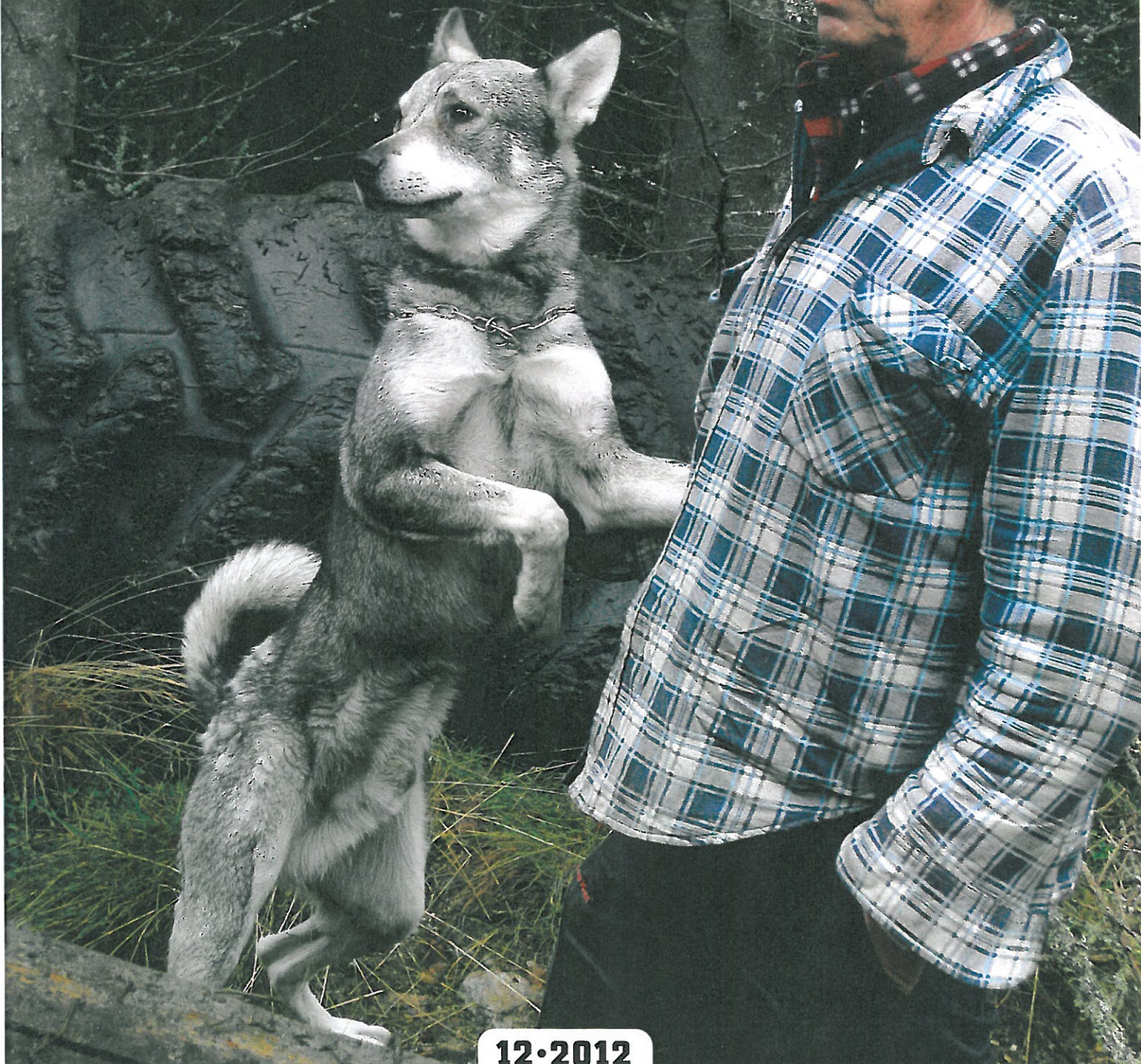

SKOGEN

Däckväntan

PUNKTERINGARNA KAN KNÄCKA KALLE

12•2012

■ Träfibrer, skogsägare och framtidstro (4)

■ Tallvirket tar höjd i nya höghus (38)

■ Då isen inte bar fick bilföraren ett dopp (49)

Vad kommer att hända i skogen?

Skogsägaren är inte längre vad han har varit. Ibland är han till och med en hon. Spelar det någon roll för framtiden? Forskningsprojektet PLURAL sonderar skogsägares och andras attityder till skogsbruk – om du och vi andra besvarar enkäten. Text: Ulla Sundin Beck Foto: Kerstin Jonsson

DET VAR MÅNGA BARN som föddes under andra världskriget. Nu går de i pension och trappar ned på det aktiva yrkeslivet. Några av dem är skogsägare. Vad händer då med skogsbruket när nya generationer tar över? Pensionsavgångarna leder bland annat till att flerägande blir vanligare, men kanske också att pensionären själv får mer tid att vara i skogen. När pappa (för de flesta äldre skogsägare är män) lämnar över, blir det kanske till en syskonskara med både män och kvinnor. Åtminstone på papperet, för i verkligheten är ofta en av ägarna man och mer aktiv än sina syskon. Men kanske bor ingen av dem kvar på landsbygden. De har flyttat till tätorten, sta'n och jobben och åker till skogen på semestern.

– Hur ser man på biologisk mångfald beroende på var man bor i förhållande till skogen? Spelar det roll om man ärvt eller köpt sin skog? Hur viktig är skogen för den egna ekonomin? Vi undersöker hur man ser på skogsskötseln och vilka värderingar som är viktiga för skogsägarna, berättar professor Kerstin Westin vid Umeå universitet och forskningsprogrammet PLURAL, där hon tillsammans med Katarina Haugen, Svante Karlsson och Olof Stjernström analyserar skogsattityder.

Hon är kulturgeograf och intresserar sig för hur människor påverkas och påverkar av sin omgivning. I skogen kolliderar som bekant ibland olika intressenters krav på och önske-

mål om hur skogen ska se ut och användas. Därför kommer undersökningen också att ställa frågor till en del av den allmänhet som inte alls är skogsägare och kanske inte ens brukar gå i skogen.

– I slutet av november går en enkät ut från Statistiska centralbyrån till flera tusen personer. SCB sköter urvalet av tillfrågade som svarar anonymt. I januari hoppas vi att resultaten kommer tillbaka till oss, säger Kerstin Westin.

Att både skogsägare och icke skogsägande allmänhet får frågor, beror på att forskarna i PLURAL-projektet vill jämföra svaren. Har man olika värderingar? Och hur ser man på skogsframtiden?

– Inom Future Forest har vi tidigare ställt frågor om skogsägande och skogsbruk till olika delar av befolkningen, och det visade på skillnader mellan vad man prioriterar. Skogsägare tycker i högre grad än allmänhet att skogens ekonomiska värden är viktiga, säger Kerstin Westin och medger att det kanske inte är så förvånande.

– Men båda grupperna tycker att de ekologiska värdena i skogen är viktigast.

Forskarna såg också skillnader bland annat i synen på skogens ekonomiska värden mellan den som bor på sin fastighet, åbon, och den som inte gör det, utbon.

I PLURALS NOVEMBERENKÄT är framtiden en ny och spännande faktor, men svaren ska också visa attityder och kunskap. Därför finns det frågor om vad man tror har hänt de senaste 25 åren: Har skogsarealen ökat? Virkesvolymen? Biodiversiteten? Har antalet skogsbesök ökat eller minskat?

– Vi frågar också skogsägarna om hur man sköter sin skog. När gjorde man den senaste avverkningen, tog man ut grot och stubbar, markberedde man? Och hur tänker man göra vid nästa avverkning?

Tiden är en viktig faktor i skogens långsamma kretslopp.

– Det är svårt att be om svar om framtiden. När vi frågar om skogen i största allmänhet – vad man tror om skogen, klimatförändringar och biodiversitet – kan vi göra det för 25 år framåt. Men när skogsägarna ska svara på vad de tror om sin framtida skogsskötsel, ligger horisonten fem år framåt. Kanske har man ändrat skogsbruket om fem år och dikar inte, markbereder inte. Fem år är överblickbart men inte längre än så. >

FÖDELSETOPPAR:

1909 med 139 500 födda

1920 med 138 800 födda

1945 med 135 400 födda

1966 med 123 400 födda

1990 med 123 900 födda

(källa: SCB)

PLURAL – Planering för att leva och verka på flera platser – är ett forskningsprojekt bland annat om vad den ökade urbaniseringen betyder för landsbygden och hur utbo- och åboägare tänker och handlar. Se www.slu.se/sv/centrum-bildningar-och-projekt/plural/ för flera delprojekt.

För att komma åt framtidsfrågorna presenteras de utfrågade också för olika scenarier: Sköter man nu sin skog enligt scenariot A, B eller C? Det är visserligen inte säkert att man verkligen gör det som man tror att man ska göra om fem år. Men den här undersökningen handlar inte om den sortens hård fakta, utan om värderingar och attityder till skog och skogsbruk. Och de är ju inte oviktiga i vad som sedan verkligen sker.

–Allt fler skogsägare bor i städer, fler är kvinnor och äger tillsammans med andra, och vad det betyder berättar vi gärna mer om när siffrorna har samlats in, säger Kerstin Westin.

Utbor och åbor

PLURALS enkät skickas ut i hela Sverige till 2100 privata skogsägare som har mer än fem hektar, 1050 utbor och 1050 åbor, enligt ett skogsägarregister som redan finns.

De 2100 personerna från allmänheten väljs slumpvis och är inte förvarnade på något sätt. Det betyder att det plötsligt dimper ner ett kuvert med tolv sidor och 48 frågor att svara på, och ibland går detta formulär till personer som inte alls förstår varför de ska svara på frågor om just skog. Men det är viktigt för forskningen att svaren kommer in, och i PLURALS upplägg ingår att undersöka attityder hos olika grupper, även hos sådana som inte besöker skogen så ofta.

–Det finns många problem för statistikinsamlare, säger Michael Nilsson, SCB.

För just den här forskningen är det viktigt att veta om någon är utbo eller åbo. Om man då äger flera skogsfastigheter

som ligger på olika sidor om en kommungräns, så blir man utbo i alla fall på en av dem.

–En annan faktor är att flerägarna blir fler, och många är ägare men inte intresserade eller brukare. Vi siktar på den som deklarerar för fastigheten och tror att den har mest koll, berättar Michael Nilsson.

Men om man inte bryr sig om att fylla i och skicka tillbaka?

Ett av de verkligt stora statistikproblemen är att svarsfrekvensen för brev- eller telefonenkäter sjunker, och det gäller för både SCB, konkurrentföretag i Sverige och statistikinsamlare i andra länder, oavsett ämne för enkäterna. Det ställer förstås till med problem för dem som är intresserade av svaren – och de är många.

Först kommer det ett tack- och påminnelsekort ganska snart efter första utskicket. Sedan går ytterligare en påminnelse ut efter ett par veckor. Påminnelserna behövs, för ofta kommer så mycket som hälften av svaren in efter dem, säger Michael Nilsson som hoppas att åtminstone 50-60 procent av enkäterna kommer tillbaka med svar.

–Om det skrivs om en undersökning en facktidning, så är det positivt. Det kan öka svarsfrekvensen, avslutar Michael Nilsson.

Offentlig forskning vill ha statistik om oss, skogsägare eller inte, för att till exempel samhällsplaneringen ska fungera och de politiska besluten grundas på så goda prognoser som möjligt. För i slutänden är det just så: Om framtiden veta vi intet. Eller som en och annan statistiker säger mellan skål och vägg: Om framtiden säger vi ett medelvärde och ett medianvärde. ■

Himmel eller helvete för framtida träfibrer?

Världen står inför en oviss förvandling. Utmaningarna för svenskt skogsbruk är stora, men möjligheterna är fler. Följ med Skogforsk till år 2050. Det här tror vi om framtiden. Vad tror du?

SKOGEN TOG KONTAKT med Erik Viklund, Skogforsk, för att få en uppfattning om vad som väntar runt hörnet inom skogssektorn. Kommer det att bli rusning efter träfiber i nya former eller är kollapsen närmare än man kan ana?

–Idag är fossila bränslen ett fundament i världsekonomin. År 2050 har det utvecklats en grön ekonomi baserad på förnybara råvaror från bland annat skog, siar optimisten Erik och tillägger:

–I spåren av den ökande befolkningen följer ett ökat tryck på världens begränsade skogsresurser. För att möta den ökande efterfrågan utan att öka råvaruenergiförbrukningen måste tillverkningsprocesserna effektiviseras kraftigt. Krav som innebär att tillverkarna också ställs inför alltmer komplexa tillverkningsprocesser.